

Perustuslakivaliokunta

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028 (VNS 2/2024 vp): Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 23.5.2024.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- eduskunnan hallintojohtaja Pertti Rauhio, eduskunnan kanslia
- osastopäällikkö, budjettipäällikkö Mika Niemelä, valtiovarainministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- professori Janne Salminen

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Eduskunnan täysistunto on lähettänyt valtioneuvoston selonteon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025—2028 valtiovarainvaliokuntaan, jolle muut valiokunnat voivat antaa lausunnon. Perustuslakivaliokunta on 15.5.2024 päättänyt ottaa asian käsiteltäväksi budjetin pääluokkaan 21 (Eduskunta) liittyvien määrärahojen budjettiteknisen toteuttamistavan osalta (PeVP 41/2024 vp, § 4). Eduskuntaa koskevan pääluokan säästöt sisältyvät selontekoon (s. 27). Suunnitelmaan sisältyvien säästöjen summat perustuvat osittain edelliseen, hallituksen 9.10.2023 hyväksymään ja eduskunnan jo käsittelemään, julkisen talouden suunnitelmaan vuosille 2024—2027 (VNS 1/2023 vp, s. 47).

(2) Perustuslakivaliokunta on saanut valtiovarainministeriöltä selvitystä mainittuun pääluokkaan liittyvien säästöjen valmistelusta valtioneuvostossa. Valiokunnan saaman muun selvityksen mukaan vakiintunut menettelytapa on ollut, että valtioneuvoston laatimaan julkisen talouden suunnitelmaan liitetään eduskunnan talousarviokehykset siten, että eduskunta toimittaa valtiovarainministeriölle eduskunnan kanslian ja eduskunnan muiden virastojen toiminta- ja taloussuunnitelmat, jotka valtiovarainministeriö huomioi osana julkisen talouden suunnitelmaa. Valio-

Valiokunnan lausunto PeVL 22/2024 vp

kunnan saaman selvityksen mukaan edellä mainittujen suunnitelmien laadinnassa eduskuntaa koskevien määrärahojen säästöt on kuitenkin valmisteltu vakiintuneesta tavasta poiketen ministeriölähtöisesti.

(3) Eduskunta on ylin valtioelin. Perustuslain 2 §:n 1 momentin mukaan valtiolta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Perustuslain 3 §:n 1 momentin mukaan lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta, joka päättää myös valtiontaloudesta.

(4) Perustuslain 7 luku sisältää valtiontaloutta koskevia säännöksiä. Perustuslain 83 §:n 1 momentin mukaan eduskunta päättää varainhoitovuodeksi kerrallaan valtion talousarvion. Säännöksen 2 momentin mukaan hallitus tekee esityksen valtion talousarviosta.

(5) Perustuslain 7 luvun säännöksiä konkretisoivat talousarviosta annettu laki ja vastaava asetus. Julkisen talouden suunnitelmasta on annettu asetus, jonka 2 §:n mukaan suunnitelman laatimisesta vastaa valtioneuvosto.

(6) Perustuslakivaliokunnan mielestä on selvää, että vaikka talousarvioesityksen laatimisessa julkisen talouden suunnitelmasta annetun asetuksen 4 §:n mukaan huomioon otettava julkisen talouden suunnitelma ei muodollisesti sido eduskunnan perustuslain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua budjettivallan käyttöä talousarvion yksittäisten momenttien muutosten osalta, on julkisen talouden suunnitelmankin tosiasiallinen merkitys eduskunnan budjettivallan käytölle huomattava.

(7) Perustuslakivaliokunnan mielestä eduskunnan budjettivalta ja asema ylimpänä valtioelimenä edellyttävät, ettei valtioneuvoston piirissä tapahtuva valmistelu aseta eduskuntaa sen omiin toimintaedellytyksiin kohdistuvassa taloudellisessa päätöksenteossa jo varsin pitkälle päätetyn eteen. Perustuslakivaliokunta painottaa eduskunnan tuottaman tiedon ja sen huomioimisen merkitystä talousarvioesitysten ja julkisen talouden suunnitelmien valmistelussa jatkossa. Perusteltua on, että valtioneuvoston laatimaan julkisen talouden suunnitelmaan liitetään vakiintuneen tavan mukaan eduskuntaa koskevan pääluokan osalta eduskunnan toimittaman tiedon perusteella laaditut talousarviokehykset. Valtiovarainvaliokunnan on syytä tarkastella huolellisesti julkisen talouden suunnitelman laadinnassa jatkossa noudatettavaa menettelyä tästä näkökulmasta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Perustuslakivaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto PeVL 22/2024 vp

Helsingissä 29.5.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Vestman kok
varapuheenjohtaja Vilhelm Junnila ps
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Teemu Keskisarja ps
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Mats Löfström r
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Onni Rostila ps
jäsen Ville Skinnari sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikael Koillinen